

मनमोहन प्राविधिक विश्वविद्यालय
सेवा आयोग

प्रशासन सेवा, लेखा समूह, पाँचौं तहको मुख्य लेखा सहायक पदको
खुला प्रतियोगितात्मक परीक्षाको पाठ्यक्रम

पदको विवरण

सेवा : प्रशासन	समूह : लेखा
पद : मुख्य लेखा सहायक	तह : पाँचौं

पाठ्यक्रमको रूपरेखा

यस पाठ्यक्रमको आधारमा निम्नानुसार दुई चरणमा परीक्षा लिइनेछ

प्रथम चरण : लिखित परीक्षा

पूर्णाङ्क : १५०

द्वितीय चरण : (क) कम्प्युटर सीप परीक्षण

पूर्णाङ्क : ३०

(ख) अन्तर्वार्ता

पूर्णाङ्क : २५

तालिका (१)

प्रथम चरण : लिखित परीक्षा

पत्र	विषय	पूर्णाङ्क	उत्तीर्णाङ्क	परीक्षा प्रणाली	प्रश्न संख्या	समय
प्रथम	सामान्य ज्ञान र बौद्धिक परीक्षण	५०	२०	वस्तुगत बहुवैकल्पिक प्रश्न	५० प्रश्न X १ अंक = ५०	५० मिनेट
द्वितीय	सेवासम्बन्धी विषय	१००	४०	विषयगत छोटो उत्तर आउने प्रश्न	१२ प्रश्न X ५ अंक = ६०	३ घण्टा
				विषयगत लामो उत्तर आउने प्रश्न	४ प्रश्न X १० अंक = ४०	

तालिका (२)

द्वितीय चरण :

विषय	पूर्णाङ्क	परीक्षा प्रणाली	समय
कम्प्युटर सीप परीक्षण	३०	प्रयोगात्मक	३० मिनेट
अन्तर्वार्ता	२५	मौखिक	

द्रष्टव्य :

१. यो पाठ्यक्रमको योजनालाई प्रथम चरण र द्वितीय चरण गरी दुई भागमा विभाजन गरिएको छ ।
२. माथि उल्लेखित सेवा/समूह, तह र पदको खुला/आन्तरिक प्रतियोगितात्मक परीक्षाको पाठ्यक्रम उपर्युक्तबमोजिम हुनेछ ।
३. लिखित परीक्षाको माध्यम भाषा नेपाली वा अंग्रेजी अथवा नेपाली र अंग्रेजी दुवै हुनेछ ।
४. वस्तुगत बहुवैकल्पिक प्रश्नहरूको गलत उत्तर दिएमा प्रत्येक गलत उत्तरबापत सही उत्तर दिँदा पाउने अंकको २० प्रतिशत अङ्क कट्टा गरिनेछ । तर उत्तर नदिएमा अङ्क कट्टा गरिने छैन ।
५. वस्तुगत बहुउत्तर हुने परीक्षामा परीक्षार्थीले चार वटा उत्तरमध्ये एउटा मात्र उत्तरको नम्बर लेख्नुपर्नेछ ।
६. बहुवैकल्पिक प्रश्नहरू हुने परीक्षामा कुनै प्रकारको क्यालकुलेटर प्रयोग गर्न पाइने छैन ।
७. विषयगत प्रश्नका हकमा तोकिएको अंकका लागि एउटा प्रश्न वा एउटै प्रश्नका दुई वा दुईभन्दा बढी भाग वा दुई वा बढी प्रश्नहरू सोध्न सकिनेछ ।
८. परीक्षामा सोधिने प्रश्नसंख्या, अंक र अङ्कभार सम्बन्धित पत्र/विषयमा दिइएअनुसार हुनेछ ।
९. परीक्षामा परीक्षार्थीले मोबाइल, प्रोग्रामेवल क्यालकुलेटर, स्मार्ट-वाच वा यस्तै प्रकारका विद्युतीय उपकरण परीक्षा हलमा लैजान पाइने छैन ।
१०. प्रथम चरणको लिखित परीक्षाबाट छनौट भएका उम्मेदवारहरूलाई मात्र द्वितीय चरणको परीक्षामा सम्मिलित गराइनेछ ।
११. प्रथम चरणको लिखित परीक्षामा छनौट भएका उम्मेदवारहरूको प्राप्ताङ्क र द्वितीय चरणको प्रयोगात्मक परीक्षा तथा अन्तर्वार्ताको अंकको कूल योगका आधारमा अन्तिम परीक्षाफल प्रकाशित गरिनेछ ।
१२. यो पाठ्यक्रम मिति: २०७९/०९/१७ देखि लागु हुनेछ ।

लिखित परीक्षाका विषयवस्तु

प्रथम पत्र : सामान्य ज्ञान र बौद्धिक परीक्षण

पूर्णाङ्क : ५०

१. विश्वको भूगोल २
 - १.१ विश्वको भूगोलबारे सामान्य जानकारी
 - १.२ सार्क र नेपालका छिमेकी मुलुकको भूगोलसम्बन्धी सामान्य जानकारी
२. नेपालको भूगोल ५
 - २.१ धरातलीय स्वरूपको किसिम, विशेषताहरू
 - २.२ प्राकृतिक स्रोतहरूको किसिम, उपलब्धि र वर्तमान अवस्था
 - २.३ भौगोलिक विविधता र जनजीवन
 - २.४ नेपालमा पाइने हावापानीको किसिम र विशेषता । हावापानीको विविधताबाट उत्पन्न भएका आर्थिक तथा सामाजिक क्रियाकलाप र जीवीकोपार्जनमा विविधता
 - २.५ प्रदेश नं. १ को भौगोलिक अवस्थासम्बन्धी जानकारी
३. नेपालको इतिहास ४
 - ३.१ किरातकाल, लिच्छवीकाल र मध्यकालको सामाजिक, आर्थिक एवम् राजनीतिक अवस्था
 - ३.२ आधुनिक इतिहास तथा राजनीतिक घटनाक्रम र तिनका कारण र परिणामहरू
४. नेपालको सामाजिक, धार्मिक एवं सांस्कृतिक अवस्था ५
 - ४.१ प्रथा, परम्परा, मूल्य र मान्यता, धर्म, जातजाति, भाषाभाषी, संस्कृति, कला, साहित्य, संगीत आदि
 - ४.२ सामाजिक, आर्थिक र राजनीतिक अवस्थासम्बन्धी जानकारी
५. नेपालको आर्थिक अवस्था, विकासका पूर्वाधारहरू (कृषि, उद्योग, व्यापार, पर्यटन, यातायात, संचार, शिक्षा, स्वास्थ्य, विद्युत आदि) र प्रदेश नं. १ को आवधिक योजना ५

६. विज्ञान, प्रविधि र स्वास्थ्य

४

६.१ विज्ञान प्रविधिको विकासबाट मानव जीवनमा परेको प्रत्यक्ष प्रभाव

६.२ जैविक प्रविधि, सूचना तथा संचार प्रविधि र वैकल्पिक उर्जा

६.३ क्रमविकास र वंशाणु, स्वास्थ्य, रोग, खोप, पोषण, सरसफाइ

६.४ दैनिक जीवनमा प्रयोग हुने वस्तुहरू साबुन, प्लाष्टिक, रेसा, काँच, मल र किटनाशक औषधि

७. पारिस्थितिक पद्धति (Ecosystem) र वातावरण

३

७.१ पारिस्थितिक पद्धति (Ecosystem)को परिचय र प्रकार तथा जीव भू-रासायनिक चक्र (Bio Geo-chemical cycle)

७.२ दिगो विकास, जैविक विविधता, दुर्लभ पशुपन्छी र वनस्पतिहरू, विश्वव्यापी उष्णता, जलवायु परिवर्तन, हरितगृह प्रभाव, ओजोन तहको विनास, वातावरण-प्रदूषण, जनसंख्या, सहरीकरण, वसोबास (वसाइसराइ) आदि

८. संयुक्त राष्ट्रसंघ, सार्क, बिम्स्टेक, आसियान र युरोपियन संघसम्बन्धी सामान्य जानकारी

२

९. राष्ट्रिय र अन्तर्राष्ट्रिय महत्वका राजनीतिक, आर्थिक, सामाजिक, वैज्ञानिक, सांस्कृतिक, खेलकुद, पुस्तक, पुरस्कार, कला, साहित्य, संगीतलगायत समसामयिक घटना तथा नवीनतम गतिविधिहरू

३

१०. राष्ट्रिय स्तरमा ख्यातिप्राप्त व्यक्तित्वसम्बन्धी जानकारी

२

११. सामान्य बौद्धिक परीक्षण

१५

११.१ शाब्दिक तार्किक परीक्षण

बोध, शब्दज्ञान, अनुक्रम, समरूपता, वर्गीकरण, दिशा र दूरी पत्ता लगाउने, श्रेणीक्रम, पंक्तिक्रम, छुटेका अक्षर र संकेत भर्ने, कोडिङ डिकोडिङ, तार्किक विश्लेषण, भनाइ र कारण, आगमन, निगमन, कार्य अवस्था र सिलसिला

११.२ मात्रात्मक तार्किक परीक्षण

अनुक्रम, समरूपता, वर्गीकरण, मेट्रिक्स, साभा गुण, छोट्टिएका संख्या मिलाउने, कोडिङ, तथ्यांक जाँच, अंकगणितीय तर्क, अनुपात, भिन्न, प्रतिशत, नाफा-नोक्सान, समय र कार्य, औसत, मिति र पात्रो

११.३ अशाब्दिक तार्किक परीक्षण

अनुक्रम, समरूपता, वर्गीकरण, भेन चित्र, चित्रात्मक विश्लेषण, मेट्रिक्स, ऐनामा देखिने आकृति, पानीमा देखिने आकृति, बिन्दु स्थान, क्युब र डायस

नमूना प्रश्नहरू

बहुवैकल्पिक प्रश्नहरू (प्रतिप्रश्न १ अंक)

१. कुनै ठाउँको स्थानीय समय 6:00 am हुँदा ग्रीनवीच मध्यान्ह समय GMT 2:00 am छ भने त्यस ठाउँको देशान्तर (Longitude) कति हुन्छ ?

क) 60° W

ख) 60° E

ग) 60° N

घ) 60° S

२. भगवान बुद्धले निम्नलिखित चार आर्य सत्य प्रचार गरेका थिए । ती चार आर्य सत्यलाई तल दिइएको कोड प्रयोग गरी सही क्रममा राख्नुहोस् ।

१. संसारमा दुःख छ, वा संसार नै दुःख हो ।

२. दुःखको निरोध हुन्छ वा दुःख रोक्न सकिन्छ ।

३. दुःख निरोधको लागि एक प्रमुख मार्ग/उपाय छ ।

४. दुःखको कारण छ ।

क) १-२-३-४

ख) १-४-२-३

ग) ४-१-३-२

घ) १-२-४-३

३. दिइएका विकल्पहरूमध्येबाट छोट्टिएका संख्या पत्ता लगाउनुहोस् ।

१	७	९
२	१४	?
३	१०५	११७

क) २८

ख) १८

ग) १६

घ) १२

द्वितीय पत्र : सेवासम्बन्धी विषय (लेखा व्यवस्थापन)

पूर्णाङ्क : १००

१. लेखापालनका आधारभूत धारणा र सिद्धान्त

१०

१.१ लेखा प्रणाली, लेखापालन र लेखा अभिलेख

१.२ लेखापालनका आधारभूत सिद्धान्त

१.३ लेखा प्रणालीका (एकोहोरो सेस्ता प्रणाली, दोहोरो सेस्ता प्रणाली) सिद्धान्त, विशेषता, कमजोरी र सबल पक्षहरू

१.४ लेखा अभिलेख र लेखा सूचनाको प्रयोजन तथा प्रयोगकर्ताहरू

१.५ लेखाका प्रकार तथा शाखाहरू (वित्तीय लेखा, लागत लेखा, व्यवस्थापकीय लेखा र सरकारी लेखा)

२. आन्तरिक नियन्त्रण र व्यवस्थापकीय नियन्त्रण

१५

२.१ कार्यालय संचालन स्तरीयलेखा प्रणाली, गोश्वारा अभिलेख र गोश्वारा भौचर तयार गर्ने विधि

२.२ नगदी पुस्तिका र सानो नगदी कोष

२.३ सन्तुलन परीक्षण : परिचय, महत्व, उद्देश्य र सन्तुलित नहुनाका कारणहरू, लेखा अभिलेखका गलति र प्रकार, गलति पत्ता लगाउने र गलति सच्याउने तरिका

२.४ नाफा नोक्सान खाता र वासलातको उद्देश्य तथा महत्व

२.५ आम्दानी तथा खर्चका शीर्षकहरू

२.६ ह्रास कट्टीका तरिकाहरू र ह्रास कट्टीको अभिलेख

२.७ बैंक हिसाब मिलान : अर्थ, आवश्यकता, मौज्जात, फरक पर्नाका कारणहरू, हिसाब मिलानका तरिकाहरू

३. **लेखापरीक्षण** १०
- ३.१ लेखापरीक्षणका प्रकार
- ३.२ आन्तरिक लेखापरीक्षणको तरिका
- ३.३ लेखापरीक्षणका सिद्धान्त
- ३.४ अन्तिम लेखापरीक्षण
- ३.५ लेखापरीक्षण प्रविधि (लेखापरीक्षण कार्यक्रम, भौचिङ्ग, सम्पत्ति दायित्वको छानविन तथा मूल्याङ्कन, लेखापरीक्षण टिपोट), कार्यमूलक लेखापरीक्षण, लेखापरीक्षण मापदण्ड र कर लेखापरीक्षण (Tax Audit)
- ३.६ जालसाजी अनुसन्धान (Fraud Investigation) का तरिका
४. **व्यावसायिक लेखा प्रणाली** २०
- ४.१ व्यावसायिक लेखाको अवधारण र लेखाका सर्वमान्य सिद्धान्त (Accounting Concepts and Generally Accepted Accounting Principles)
- ४.२ व्यावसायिक लेखाको उद्देश्य, क्षेत्र तथा कार्य (Objective, Scope and Function of Accounting)
- ४.३ लेखापालनमा सम्भावित त्रुटि र त्यसको शुद्धिकरण (Accounting Errors and their ratification)
- ४.४ भौचर/लेजर, क्यासबुक, कन्ट्रोल लेजर
- ४.५ सन्तुलन परीक्षण (Trial Balance)
- ४.६ आय-व्यय विवरण (Income & Expenditure Statement)
- ४.७ कोष प्रवाह विवरण (Funds Flow Statement)
- ४.८ बासलात - सम्पत्ति र दायित्वको वर्गीकरण, स्थिर सम्पत्ति र दायित्व, चालु सम्पत्ति र दायित्व, भौतिक र अभौतिक सम्पत्ति (Tangible and Intangible Assets), दीर्घकालीन दायित्व (Long-term liabilities), सम्भाव्य दायित्व (Contingent Liabilities)
- ४.९ आयव्यय लेखा (Income and Expenditure Accounts)
- ४.१० जगेडा (Reserve)
- ४.११ विनिमेय संयन्त्रहरू (Negotiable Instruments)
- ४.१२ बैंक सन्तुलन हिसाब (Bank Reconciliation Statement)
५. **लागत लेखा (Cost Accounting)** १०
- ५.१ लागत लेखाको अवधारणा र उद्देश्य (Concept & Objectives of Cost Accounting)
- ५.२ लागतका तत्वहरू (Elements of Cost)
- ५.३ लागत व्यवहार (Cost Behavior)
- ५.४ प्रत्यक्ष लागत तथा अप्रत्यक्ष लागत (Direct Cost and Indirect Cost)
- ५.५ संयुक्त लागत तथा सहभागी लागत (Joint Cost and Common Cost), अवसर लागत (Opportunity Cost), स्थगन लागत (Deferred cost)
- ५.६ लागत प्रणाली (Costing System)
- ५.६.१ प्रक्रियागत लागत प्रणाली (Process Costing)
- ५.६.२ कार्यगत लागत प्रणाली (Job Costing)
- ५.६.३ ठेक्का लागत प्रणाली (Contract Costing)

५.६.४ समाविष्ट लागत तथा परिवर्तनशील लागत प्रणाली (Absorption costing and variable costing)

६. व्यवस्थापन लेखा (Management Accounting)

१०

- ६.१ व्यवस्थापन लेखा : उत्पत्ति र विका, अर्थ, विशेषता, क्षेत्र, उद्देश्य र कार्यहरू, औजार, पद्धति र सीमितता
६.२ वित्तीय विवरण - विश्लेषण र व्याख्या (Financial statement –Analysis and Interpretation)

७. सेवासँग सम्बन्धित कानुनी व्यवस्थाहरू

२५

- ७.१ मनमोहन प्राविधिक विश्वविद्यालय ऐन, २०७६
७.२ मनमोहन प्राविधिक विश्वविद्यालय शिक्षक तथा कर्मचारी सेवाका सर्त र सुविधासम्बन्धी नियमावली, २०७८
७.३ मनमोहन प्राविधिक विश्वविद्यालय आर्थिक प्रशासनसम्बन्धी नियमावली, २०७८
७.४ मनमोहन प्राविधिक विश्वविद्यालय शैक्षिक प्रशासनसम्बन्धी नियमावली, २०७८
७.५ मनमोहन प्राविधिक विश्वविद्यालय सेवा आयोगसम्बन्धी नियमावली, २०७८
७.६ मनमोहन प्राविधिक विश्वविद्यालय संरक्षण समितिसम्बन्धी नियमावली, २०७८
७.७ भ्रष्टाचार निवारण ऐन, २०५९
७.८ सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३ र नियमावली, २०६४
७.९ लेखा परीक्षण ऐन, २०७५
७.१० आयकर ऐन, २०५८
७.११ आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तिय उत्तरदायित्व ऐन, २०७६ र नियमावली २०७७
७.१२ प्रदेश आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तिय उत्तरदायित्व ऐन, २०७८ र नियमावली

प्रयोगात्मक परीक्षा

समय : ३० मिनेट प्रश्न संख्या : ६
पूर्णाङ्क : ३० उत्तीर्णाङ्क : १२

कम्प्युटर सीप परीक्षणसम्बन्धी प्रयोगात्मक परीक्षा योजना

विषयवस्तु शीर्षक	प्रयोगात्मक अंक	समय
English Typing	३	४ मिनेट
Devanagari Typing	३	४ मिनेट
Windows Basic, Email and Internet	३	३ मिनेट
Word Processing	८	७ मिनेट
Electronics Spreadsheet	८	७ मिनेट
Presentation System	५	५ मिनेट
Total	३०	३० मिनेट

प्रयोगात्मक परीक्षाका विषयवस्तु

1. Windows basic, Email and Internet

- Introduction to Graphical User Interface
- Use & Update of Antivirus Concept of virus, worm, spam etc.
- Starting and shutting down Windows
- Basic Windows elements - Desktop, Taskbar, My Computer, Recycle Bin etc
- Concept of file, folder, menu, toolbar
- Searching files and folders
- Internet browsing & searching the content in the web
- Creating Email ID, Using email and mail client tools
- Basic Network troubleshooting (checking network & internet connectivity)

2. Word Processing

- Creating, saving and opening documents
- Typing in Devanagari and English
- Copying, Moving, Deleting and Formatting Text
- Paragraph formatting (alignment, indentation, spacing etc.)
- Creating lists with Bullets and Numbering
- Creating and Manipulating Tables
- Borders and Shading
- Creating Newspaper Style Documents Using Column
- Security Techniques of Document
- Inserting header, footer, page number, Graphics, Pictures, Symbols
- Page setting, previewing and printing of documents
- Mail merge

3. Presentation System

- Introduction to presentation application
- Creating, Opening & Saving Slides
- Formatting Slides, Slide design, Inserting header & footer
- Slide Show
- Animation

- Inserting Built-in picture, Picture, Table, Chart, Graphs, and Organization Chart etc

4. Electronic Spreadsheet

- Organization of Electronic Spreadsheet applications (Cells, Rows, Columns, Worksheet, Workbook and Workspace)
- Creating, Opening and Saving Work Book
- Editing, Copying, Moving, Deleting Cell Contents
- Formatting Cells (Font, Border, Pattern, Alignment, Number , Protection, Margins and text wrap)
- Formatting Rows, Column and Sheets
- Using Formula with Relative and Absolute Cell Reference
- Using Basic Functions (IF, SUM, MAX, MIN, AVERAGE etc)
- Sorting and Filtering Data
- Inserting Header and Footer
- Page Setting, Previewing and Printing

नमूना प्रश्नहरू

छोटो उत्तर आउने प्रश्न (प्रति प्रश्न ५ अंक)

१. वासलातबारे टिप्पणी लेख्नुहोस् । (५)
२. वास्तविक खाता र अवास्तविक खातामा प्रयोग हुने डेबिट र क्रेडिटका नियमहरू उदाहरणसहित लेख्नुहोस् । (५)
३. सरकारी लेखाप्रणाली भनेको के हो ? सरकारी लेखाप्रणालीको कार्यक्षेत्रबारे उल्लेख गर्नुहोस् । (२+३)

लामो उत्तर आउने प्रश्न (प्रति प्रश्न १० अंक)

१. वित्तीय विवरण भन्नाले के बुझिन्छ ? वित्तीय विवरणको उद्देश्यमाथि प्रकाश पार्दै मुख्य वित्तीय विवरणहरूको सूची बनाउनुहोस् । (३+३+४)
२. लेखापरीक्षण ऐन २०७५ अनुसार महालेखापरीक्षकबाट लेखापरीक्षण हुने निकायहरू कुन कुन हुन् ? उक्त ऐनबमोजिम प्रदेश सरकारको पूर्ण स्वामित्वमा भएको संगठित संस्था र संगठित संस्थाको लेखापरीक्षणसम्बन्धी प्रावधानबारे उल्लेख गर्नुहोस् । (४+६)

☆☆☆